

KONJUNKTUR TENDENSENE

FEBRUAR 1976

STATISTISK SENTRALBYRÅ Dronningensgate 16. Postboks 8131 Dep. Oslo 1. Tlf. (02) 4138 20

INNHold

Konjunkturtendensene i utlandet

Konjunkturtendensene i Norge

Sammenfatning

Industriproduksjon

Arbeidsmarked

Byggevirkosomhet

Investeringsundersøkelse

Ordreutvikling

Detaljomsætning

Prisutvikling

Utenriksøkonomi

Diagramvedlegg

FORORD

Statistisk Sentralbyrå har i en tid registrert en betydelig øking i interessen for de månedlige konjunkturoversikter. Dette er en del av bakgrunnen for at oversiktene fra og med februar i år blir publisert i eget omslag og ikke som før i Statistisk ukehefte eller som særtrykk av dette. Medvirkende til endringen i publikasjonsmåten er det også at en tar sikte på gradvis å utvide det statistiske bakgrunnsmateriale i form av diagrammer og tabeller som publiseres sammen med konjunktur-oversiktene. Februarutgaven inneholder to nye sesongkorrigerede serier i diagramform, nemlig "registrert arbeidsløshet" og "detaljomsætningsvolum".

Normalt vil "Konjunkturtendensene" komme ut 8 ganger pr. år (i alle måneder unntatt januar, juli, november og desember) i form av fullstendige oversikter. En kan imidlertid ikke binde seg til dette tallet. I november, desember og januar, når arbeidet med Økonomisk utsyn pågår, vil Byrået som hittil nøye seg med å publisere tabeller og diagrammer som belyser konjunkturutviklingen, sammen med en kort tekst.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 19. januar 1976

Petter Jakob Bjerve

Kjell Wettergreen

KONJUNKTURTENDENSENE I FEBRUAR

V e s t - E u r o p a sett under ett passerte trolig konjunkturbunnen i løpet av sommeren eller høsten i fjor, men så langt tallmaterialet rekker (november-desember) er oppgangstendensene ikke særlig markerte. Konjunkturbildet varierer en del fra land til land. Tegnene til ny oppgang er klarest i Vest-Tyskland, men også Frankrike ser ut til å ha passert bunnen. Storbritannia og Sverige ligger noe etter, men nedgangen ble betydelig svekket i disse landene utover høsten i fjor. Det samme gjelder Italia, men her er konjunkturbildet temmelig uklart. Drivkreftene bak konjunkturomslaget har i de fleste land i første rekke kommet fra konsumetterspørselen, men lagervariasjoner har trolig også bidratt. Arbeidsløsheten er fortsatt svært høy i de fleste land. Takten i prisstigningen er derimot synkende.

I S a m b a n d s s t a t e n e fortsetter konjunkturoppgangen, og den har nå spredd seg til de fleste områdene av økonomien. Også J a p a n har oppgang, men der er veksttakten moderat.

I S t o r b r i t a n n i a har nedgangstendensene etter hvert blitt mindre markert og industriproduksjonen er ikke lenger synkende. Men innenlandsetterspørselen viser fortsatt svikt, og arbeidsløsheten er fremdeles svært høy.

Etter at industriproduksjonen hadde gått kraftig ned fra sommeren 1974 til våren 1975, endret produksjonen seg lite utover sommeren og høsten. I kjemisk industri var produksjonen på vei oppover igjen høsten 1975, mens den i de fleste andre industrigrener stagnerte eller gikk svakt ned.

Arbeidsløsheten øker fortsatt. Etter sesongkorrigerte oppgaver var det i midten av januar registrert 1,2 mill. arbeidsløse, eller 230 000 flere enn et halvt år tidligere. Januartallet svarte til en ledighetsprosent på 5,2.

Investeringssetterspørselen er fortsatt svak. Innenlandsk ordrettilgang til verkstedindustrien gikk gjennomgående noe ned i løpet av de tre første kvartalene av fjoråret. En undersøkelse som det britiske industridepartementet foretok i desember tyder på at industriens investeringer i fast realkapital ble hele 13 prosent lavere regnet i volum i 1975 enn i 1974. Fra 1975 til 1976 ble det regnet med en videre nedgang på 5-8 prosent.

Konsumetterspørselen viser fortsatt svikt. Etter sesongkorrigerte oppgaver gikk volumet av det private konsumet ned med vel 1 prosent (årlig rate) fra 3. til 4. kvartal i fjor.

Takten i prisstigningen har etter hvert blitt mer moderat. Fra juni til desember steg konsumprisindeksen med 13-14 prosent regnet som årlig rate, men den lå i desember nær 25 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere. Timelønnen i industri og tjenesteytende næringer under ett steg med 19 prosent fra juni til desember regnet som årlig rate. Fra desember 1974 til desember 1975 var stigningen 26 prosent.

Volumet av vareeksporten ble 1 prosent lavere i 1975 enn i 1974, men mot slutten av året viste de sesongkorrigerte tallene for eksporten tegn til ny oppgang. Vareimporten, som hadde vært i nedgang helt siden høsten 1973, tok også til å øke igjen i 2. halvår i fjor. For 1975 under ett var importvolumet likevel 6-7 prosent lavere enn året før. Fra desember 1974 til desember 1975 steg de britiske eksportprisene i gjennomsnitt med 18,5 prosent, regnet i pund, mens importprisene økte med vel 12 prosent. Varebalansen med utlandet viste i 1975 et underskott på 4,2 mrd. pund, mot et underskott på 6,6 mrd. pund i 1974.

I V e s t - T y s k l a n d er det nå klart at konjunkturbunnen er passert og at en ny oppgang er i ferd med å utvikle seg, med konsumetterspørselen som viktigste drivkraft. De vest-tyske myndighetene regnet i januar i år med en vekst i bruttonasjonalproduktet på 4-5 prosent fra 1975 til 1976, mot en nedgang på 3,6 prosent året før.

Industriproduksjonen passerte et bunnpunkt i fjor sommer, og fra juni-august til september-november steg produksjonen (sesongkorrigert) med 1,5 prosent, svarende til 6 prosent årlig rate. Oppgangen var mest markert for råvarer og konsumvarer, mens produksjonen av investeringsvarer ikke endret seg nevneverdig. Tilgangen på nye ordrer til industrien har stort sett vært økende siden tidlig i fjor sommer.

Arbeidsløsheten er fortsatt svært høy. Ved utgangen av januar var det registrert hele 1 350 000 arbeidsløse, eller 200 000 flere enn på samme tid ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var 5,9 i januar i år, mot 5,0 i januar i fjor.

Bruttoinvesteringene i fast realkapital var etter foreløpige oppgaver vel 6 prosent lavere i 1975 enn i 1974, men vest-tyske forskningsinstitutter regner med en vekst på om lag 3 prosent fra 1975 til 1976.

Etter detaljomsetningen å dømme viste konsumetterspørselen betydelig vekst i fjor høst. I august-oktober var volumet av detaljomsetningen (sesongkorrigert) nær 2,5 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode.

Prisstigningen er fortsatt svakere i Vest-Tyskland enn i alle andre større vestlige industri-land. I januar var konsumprisindeksen 5,3 prosent høyere enn ett år tidligere. Timefortjenesten i industrien steg med vel 7 prosent fra november 1974 til november 1975.

Etter ordrestatistikken å dømme tok utenlandsetterspørselen seg opp utover sommeren og høsten i fjor, men volumet av vareeksporten (sesongkorrigert) viste så sent som i høstmånedene i fjor, ennå bare små endringer. Vareimporten var derimot i klar oppgang i 2. halvår i fjor. Varebalansen med utlandet viste et overskott på 34 mrd. DM i 1975, mot 51 mrd. DM i 1974.

I F r a n k r i k e ser det ut til at konjunkturbunnen ble nådd tidlig i fjor høst; det er nå spredte tegn til ny oppgang. Etter nedgang i bruttonasjonalproduktet i fjor regner myndighetene med en vekst på 4,7 prosent fra 1975 til 1976.

Industriproduksjonen gikk betydelig ned fra sommeren 1974 til utpå sommeren i fjor. Produksjonen viste ingen endring fra juni-august til september-november, men det var trolig en underliggende tendens til svak oppgang.

Stigningen i tallet på arbeidsløse ble noe dempet mot slutten av 1975. Ved årets utgang var det 920 000 arbeidsløse, eller om lag 260 000 flere enn ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten i desember i fjor var 4,1.

Investeringssetterspørselen er trolig fortsatt svak. Undersøkelser blant et utvalg industri-bedrifter ved årsskiftet tydet på en usikker holdning i investeringsplanleggingen for de nærmeste månedene framover. For totalinvesteringene i fast realkapital regnet likevel myndighetene i midten av januar med en volumvekst på 4 prosent fra 1975 til 1976. Økingen antas vesentlig å falle på offentlige investeringer.

Etter detaljomsetningen å dømme tok konsumetterspørselen seg noe opp utover høsten i fjor; i august-oktober var detaljomsetningsvolumet (sesongkorrigert) om lag 1 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode.

Takten i prisstigningen svekkes fortsatt. Mens konsumprisindeksen i desember 1974 var vel 15 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere, hadde stigningsraten i juni og desember 1975 sunket til henholdsvis 11,7 prosent og 9,6 prosent. Også lønningene viste avtakende stigningstakt i løpet av 1975. I industrien var timelønnen i januar i fjor 20 prosent og i oktober 16 prosent høyere enn ett år tidligere.

Verdien av vareimporten (sesongkorrigert), som gikk kraftig ned fra sommeren 1974 til våren 1975, steg betydelig utover høsten i fjor. I september-november var importen hele 7,5 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode. Eksporten gikk på samme tid noe ned. Varebalansen med utlandet viste i de elleve første månedene av 1975 et underskott på vel 7 mrd. fr., mens det i hele 1974 var et underskott på hele 34 mrd. fr.

I Italia er den økonomiske og politiske situasjon labil og utsiktene framover synes mer usikre enn i noe annet vestlig industriland. I 2. halvår i fjor ble konjunkturedgangen noe dempet, men etter de siste tallene er det ingen sikre tegn til omslag oppover.

Etter sesongkorrigererte oppgaver å dømme var nedgangen i industriproduksjonen i ferd med å ebbe ut i fjor høst. I perioden september-november var produksjonen knapt 5 prosent lavere enn i samme tidsrom året før, mens svikten tidligere i 1975 hadde vært betydelig sterkere. Det var særlig produksjonen av biler og varige husholdningsartikler som bidrog til å svekke nedgangen.

Arbeidsløsheten er høy og fortsatt økende. Etter utvalgsundersøkelser var det i oktober i fjor om lag 700 000 arbeidsløse, eller 100 000 flere enn ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten gikk på samme tid opp fra 3,1 til 3,5.

Konsumetterspørselen er fortsatt svak. Utover høsten i fjor lå detaljomsetningsvolumet betydelig lavere enn på samme tid i 1974, og i desember antok OECD at det private konsumet ville vise en volumnedgang på 2,5 prosent fra 1974 til 1975.

Også i Italia viste prisene avtakende stigningstakt gjennom hele 1975. Ved inngangen til året var konsumprisindeksen hele 24 prosent høyere enn ett år tidligere, mens stigningstakten ved årets utgang hadde sunket til 11,2 prosent. Timefortjenesten i industrien var utover høsten i fjor 25-26 prosent høyere enn ett år tidligere.

Etter at vareimporten hadde gått sterkt ned vinteren og våren 1975, viste importtallene ny vekst utover sommeren og høsten i fjor. Også vareeksporten var da i oppgang etter stagnasjon siden høsten 1974. I august-oktober var både import- og eksportverdien om lag 10 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode. Varebalansen med utlandet viste et underskott på 1 770 mrd. lire i de elleve første månedene i fjor, mot et underskott på hele 6 520 mrd. lire i samme periode ett år tidligere.

Den 21. januar innstilte nasjonalbanken alle valutakursnoteringer og intervensjoner i valutamarkedet, og den 2. februar ble diskontoen hevet fra 6 til 7 prosent. Tiltakene må ses på bakgrunn av presset mot italienske lire den senere tid.

Også for Sverige tyder de siste tallene på at nedgangen i industriproduksjonen ebbet ut mot slutten av fjoråret. Men det er fortsatt ingen klare tegn til ny vekst i samlet etterspørsel, og de svenske myndighetene venter en øking i bruttonasjonalproduktet på bare 1,6 prosent fra 1975 til 1976. Året før var veksten 0,5 prosent.

I september-november lå den sesongkorrigererte indeksen for industriproduksjonen på om lag samme nivå som i foregående tremånedersperiode. For de elleve første månedene av 1975 under ett var det en produksjonsnedgang på vel 1,5 prosent fra samme periode året før. Sterkest svikt var det i trevareindustrien (25 prosent) og i papirindustrien (20 prosent), men også jern- og stålindustrien viste markert produksjonsnedgang (9 prosent). Skipsverftene økte produksjonen med 9,5 prosent, mens annen verkstedindustri viste en vekst på knapt 5 prosent. Konjunkturinstituttet antar at industriproduksjonen vil bli om lag uendret fra 1975 til 1976.

Arbeidsløsheten holder seg på et forholdsvis lavt nivå. Etter utvalgsundersøkelser var det ved utgangen av 1975 64 000 arbeidsløse, eller bare 2 000 flere enn ett år tidligere. Arbeidsløshetsprosenten var 1,6.

Etter investeringsundersøkelser og ordrestatistikk å dømme svekkes investeringsetterspørselen fortsatt. Etter Statistiska Centralbyråns investeringsundersøkelse i november pekte prognosene for 1976 i retning av uendret investeringsvolum i industrien fra i fjor til i år, mens det etter den tilsvarende undersøkelsen i august ble regnet med en vekst på 5 prosent. Konjunkturinstituttet venter at de totale investeringene i fast realkapital vil gå ned med 1 prosent fra 1975 til 1976, blant annet som følge av betydelig nedgang i boliginvesteringene.

Konsumetterspørselen viser fortsatt forholdsvis moderat vekst. Etter foreløpige beregninger steg volumet av det private konsumet med 3 prosent fra 1974 til 1975, og myndighetene regner med om lag samme øking i år. Det innebærer en lavere sparekvote i år enn i fjor.

Fra desember 1974 til desember 1975 steg konsumprisindeksen med 9,0 prosent. Stigningen i løpet av det siste halvåret, fra juni til desember, var imidlertid 10,7 prosent, regnet som årlig

rate. Timefortjenesten i industri og bergverk var i november nær 20 prosent høyere enn ett år tidligere.

Etter sesongkorrigerte oppgaver å dømme viste både eksporten og importen av varer verdindegang gjennom mesteparten av fjoråret. For 1975 under ett lå likevel både eksport og import om lag 2 prosent høyere enn i 1974. Både eksportpriser og importpriser viste stigning, og i volum gikk eksporten ned med 11 prosent og importen med 2,5 prosent fra 1974 til 1975, etter Konjunkturinstutets anslag.

Forslaget til statsbudsjett for finansåret 1976/77 ble lagt fram i begynnelsen av januar. Det viser en utgiftsstigning på 10,5 prosent i forhold til det antatte regnskapsresultat for inneværende budsjettår. Forslaget innebærer et underskott på nær 12 mrd. kr, eller 1 mrd. kr mer enn det som nå regnes med for inneværende år. Den 29. januar ble diskontoen senket fra 6 prosent til 5,5 prosent.

I S a m b a n d s s t a t e n e fortsetter konjunkturoppgangen, og myndighetene regner nå med en volumvekst i bruttonasjonalproduktet på 6,2 prosent fra 1975 til 1976. Reviderte oppgaver viser at det fra 1974 til 1975 var en nedgang i totalproduksjonen på 2 prosent, eller noe mindre enn tidligere antatt.

Industriproduksjonen viser fortsatt oppgang; fra 3. til 4. kvartal i fjor steg den sesongkorrigerte produksjonsindeksen med om lag 2,5 prosent. Ved utgangen av året var produksjonen 7,5 prosent høyere enn da bunnen ble passert på våren, men likevel 8-9 prosent lavere enn forrige toppunkt høsten 1973. Produksjonsoppgangen siden i fjor vår har vært særlig markert for kjemisk industri, tekstilindustri og transportmiddelindustri. Men kapasitetsutnyttningen i industrien er fortsatt lav. I 4. kvartal lå den på 71 prosent, etter å ha vært helt nede i 67 prosent i 2. kvartal.

Arbeidsløsheten er fortsatt svært stor. Etter sesongkorrigerte oppgaver var tallet på arbeidsløse i januar 7,3 mill. Dette svarte til en arbeidsløshetsprosent på 7,8.

For 1975 under ett ble bruttoinvesteringene i fast realkapital betydelig lavere enn året før, men både ordreinngangen og byggevirkomheten tyder på ny oppgang i investeringsetterspørselen i 2. halvår i fjor. Verdien av tilgangen på nye ordrer til investeringsvareindustrien (sesongkorrigert) var nær 2,5 prosent høyere i september-november enn i foregående tremånedersperiode, og verdien av ny igangsetting i bygge- og anleggsvirkomheten steg med 3,2 prosent fra 3. til 4. kvartal.

Konsumetterspørselen var en viktig faktor bak konjunkturomslaget oppover i fjor vår, og den har fortsatt å øke siden. Etter sesongkorrigerte oppgaver var detaljomsetningsvolumet nær 1 prosent høyere i 4. kvartal enn i 3. kvartal.

Priser og lønninger viste avtakende stigningstakt gjennom mesteparten av 1975. I desember 1974 var konsumprisindeksen vel 12 prosent høyere enn ett år tidligere. I desember i fjor var stigningen over året kommet ned i 7 prosent. Timefortjenesten i industrien var også 7 prosent høyere i desember i fjor enn i desember 1974.

Verdien av utenrikshandelen har vært i oppgang siden tidlig i fjor sommer. Etter sesongkorrigerte oppgaver økte verdien av vareeksporten med 3,6 prosent og verdien av vareimporten med 5,0 prosent fra 3. til 4. kvartal i fjor. Også regnet i volum var det etter alt å dømme klar stigning i utenrikshandelen. Det var i 1975 et overskott på varebalansen med utlandet på hele 11,1 mrd. dollar, mot et underskott på 2,3 mrd. dollar i 1974.

Forslaget til statsbudsjett for finansåret 1976/77, som ble lagt fram den 21. januar, viser en utgiftssum på 394,2 mrd. dollar, eller bare 5,5 prosent høyere enn det anslåtte regnskapsresultat for inneværende år. Budsjettforslaget omfatter blant annet nye skattelettelser og er gjort opp med et underskott på 43 mrd. dollar. For inneværende finansår blir regnet med et underskott på hele 76 mrd. dollar. Diskontoen ble senket fra 6 prosent til 5,5 prosent den 19. januar.

Også i J a p a n fortsetter konjunkturoppgangen, men fremdeles i temmelig moderat tempo; bare offentlig etterspørsel har hittil gitt vekststimulanser av betydning.

Etter at den sesongkorrigerte indeksen for industriproduksjonen hadde falt med hele 23 prosent fra høsten 1973 til våren 1975, viste indeksen betydelig stigning utover våren og sommeren i fjor, men veksten avtok markert i høstmånedene. I november var produksjonen 7,4 prosent høyere

enn da bunnpunktet ble passert i februar i fjor, men ennå 17 prosent lavere enn toppunktet høsten 1973. Produksjonsøkningen siden i fjor vinter har vært sterkest for konsumvarer, men produksjonen av halvfabrikata har også økt noe. Produksjonen av investeringsvarer har derimot foreløpig ikke vist klare tegn til ny oppgang. Stålproduksjonen var 14 prosent lavere i 2. halvår i fjor enn i samme halvår ett år tidligere.

Investeringssetterspørselen viser alt i alt fortsatt svikt. Den sesongkorrigerte verdien av tilgangen på nye ordrer til maskinindustrien fra innenlandske kunder var 3 prosent lavere i august-oktober enn i foregående tremånedersperiode. Foreløpige nasjonalregnskapstall tyder på at investeringene i boliger tok seg noe opp i fjor høst, mens investeringer i annen fast realkapital fortsatte å synke.

Etter detaljomsetningen å dømme har konsumetterspørselen ikke endret seg vesentlig siden våren 1975, men den lå likevel klart høyere enn gjennom mesteparten av 1974.

Takten i prisstigningen fortsetter å avta. I juni i fjor var konsumprisindeksen 13,4 prosent høyere enn på samme tid ett år tidligere. Ett halvt år senere, i desember, hadde stigningstakten sunket til 7,7 prosent. Månedslønnen for industriarbeidere var i fjor høst om lag 13 prosent høyere enn ett år tidligere.

Varehandelen med utlandet viste tegn til ny oppgang i fjor høst etter ett års nedgang. I august-oktober var importverdien 4,7 prosent høyere og eksportverdien 2,9 prosent høyere enn i foregående tremånedersperiode. Også regnet i volum var det øking i utenrikshandelen. Varebalansen med utlandet viste et underskott på 750 mrd. yen i de ti første månedene i fjor, mot et underskott på hele 2 050 mrd. yen i samme periode året før.

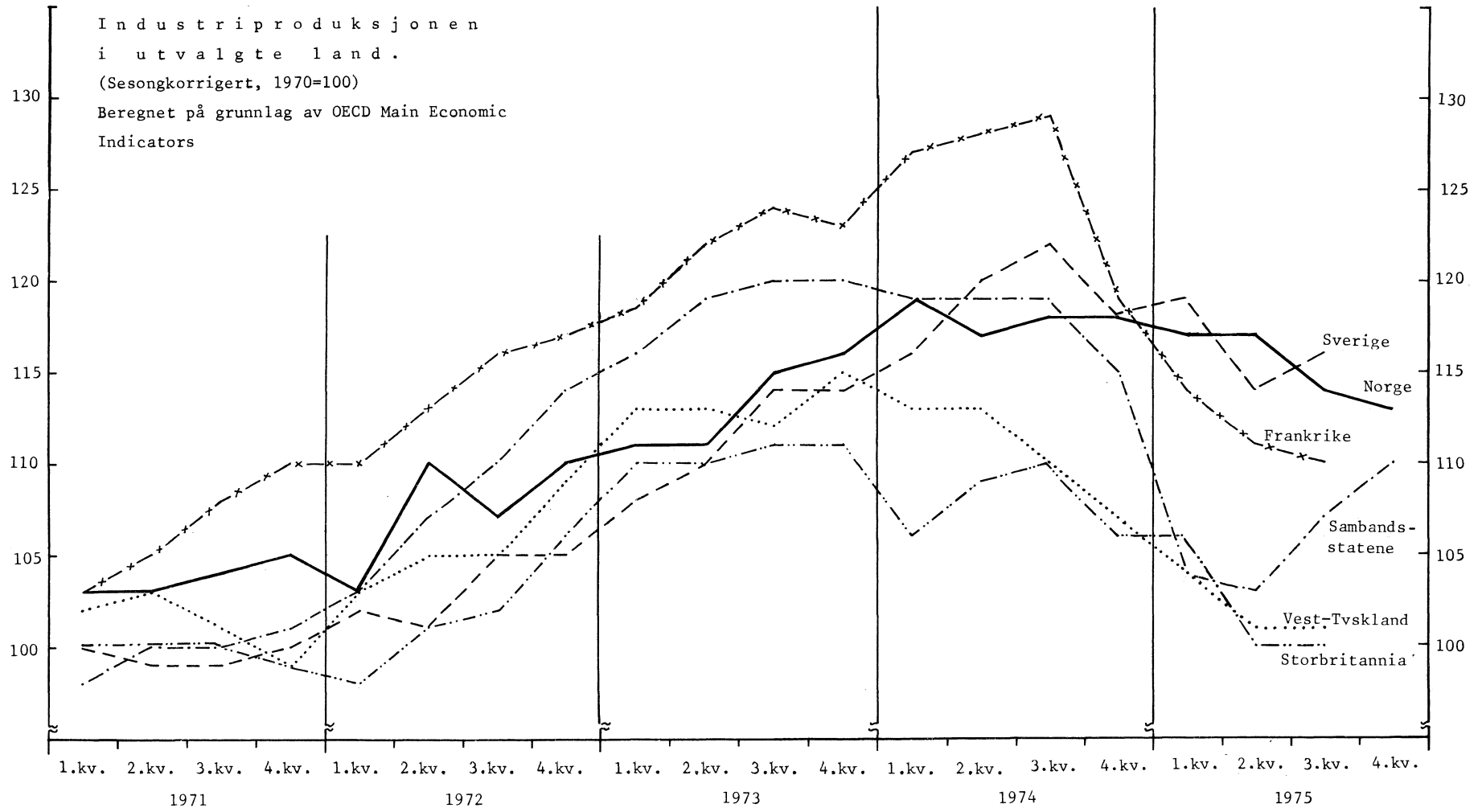
Den 1. februar ble bankenes reservekrav redusert med 0,25-0,75 prosentenheter for å stimulere investeringssetterspørselen.

BRUTTONASJONALPRODUKT I UTVALGTE LAND

Prosentvis volumendring fra foregående år

	1970	1971	1972	1973	1974	1975 anslag	1976 prognose
Danmark	3	4	5	3½	1½	-1 1/2	4
Frankrike	6	5½	5½	6	4	-2	4 1/2
Italia	5	1½	3½	6	3½	-4 1/2	1 1/2
Japan	10½	7	9½	10½	-2	1 1/4	4 1/4
Norge	3½	4½	5	4	5½	3	5
Sambandsstatene	½	3	6	6	-2	-2	6
Storbritannia	2	2½	3½	5½	½	-2 1/4	0
Sverige	4½	0	2½	1½	4	1/2	1 1/2
Vest-Tyskland	6	2½	3	5½	½	-3 1/2	4-5

Kilde: OECD og nasjonale institutter.

I N o r g e synes konjunkturbildet nå å være i ferd med å endre seg. Da forrige fullstendige oversikt ble skrevet i oktober i fjor, fikk norsk økonomi kontraktive impulser fra utlandet, mens den innenlandske investeringsetterspørselen holdt seg forholdsvis stabil på et høyt nivå, og konsumeretterspørselen var i klar oppgang. Ordrestatistikken for 4. kvartal i fjor kan tyde på at utenlandsetterspørselen senere har utviklet seg noe gunstigere, slik det var å vente på bakgrunn av konjunkturutviklingen i andre vestlige industriland, som sannsynligvis innebærer en betydelig forsterking av lageretterspørselen. Men samtidig tyder både den siste ordrestatistikken og investeringsundersøkelsen i industrien i desember på en avdemping i norsk industris investeringsetterspørsel, og det ser ut til at forsterkingen av konsumeretterspørselen i første rekke slår ut i høyere import av konsumvarer, delvis som følge av skjerpet utenlandsk konkurranse på hjemmemarkedet. Verdien av innførselen til konsum for året 1975 under ett var 19 prosent høyere enn året før og for 4. kvartal alene var den tilsvarende raten hele 29 prosent, mens produksjonen av konsumvarer holdt seg stabil omtrent på nivået fra året før. På denne bakgrunn er det ikke overraskende at samlet industriproduksjon så sent som mot slutten av 1975 ennå ikke viste klare tegn til bedring.

På grunn av de store lagrene i eksportindustrien er det heller ikke i de nærmeste månedene framover grunn til å vente noen markert oppgang i industriproduksjonen, selv om utenlandsetterspørselen skulle forsterke seg.

Etter ukorrigerede tall lå inveksten for industriproduksjonen 3,7 prosent lavere i 4. kvartal 1975 enn i samme kvartal året før. Regnes kraftforsyning, gruvedrift og oljeutvinning med i indeksen, var det en oppgang på hele 7 prosent, i første rekke som følge av opptrappingen av oljeproduksjonen i Nordsjøen. - Både den sesongkorrigerte delindeksen for gruvedrift (utenom oljeutvinning) og kraftforsyning steg betydelig fra 3. til 4. kvartal i fjor, med henholdsvis 3,7 prosent og 8,9 prosent. Men stigningen var trolig i stor grad tilfeldig betinget og reflekterer neppe noen endring i den mer langsiktige veksttendens for disse næringene. Den sesongkorrigerte indeksen for den egentlige industriproduksjonen gikk ned med 0,6 prosent. Industriproduksjonen var i klar nedgang gjennom storparten av 1975, men tendensen mot slutten av året er vanskelig å tolke, bl.a. fordi det lave desembertallet kan være påvirket av tallet på arbeidsdager i tiden omkring jul og nyttår.

Det er fremdeles i første rekke svikten i utenlandsetterspørselen som bremser veksten i samlet industriproduksjon (utenom oljeutvinning); delindeksen for eksportvareproduksjonen lå 2 prosent lavere i 4. kvartal i fjor enn i 3. kvartal. Blant de tradisjonelle eksportvareindustriene viste særlig treforedling sterk produksjonsnedgang også i de siste månedene av 1975. For metallproduksjonen stoppet derimot den sterke produksjonsnedgangen gradvis opp utover sommeren og høsten i fjor, og tallene for årets siste måneder viste moderat stigning. Også i kjemisk industri m.v. viste den sesongkorrigerte produksjonskurven tendens til utflating utover sommeren, etter kraftig nedgang tidligere på året. I årets siste måneder var produksjonen i kjemisk industri i moderat oppgang.

I investeringsvareindustrien økte produksjonen gjennomgående svakt i 1975. For metallvareproduksjonen, som hadde vært i nedgang siden i fjor vinter, fortsatte svikten også mot slutten av 1975. Maskinproduksjonen holdt seg - når en ser bort fra relativt store tilfeldige svingninger - stabil på et svært høyt nivå helt til utpå høsten. Men i årets siste måneder ble det registrert nedgang også for maskinproduksjonen. Det er ennå for tidlig å avgjøre om svikten her er uttrykk for en varig tendensendring; den kan være tilfeldig. Også produksjonen av elektriske apparater og materiell gikk stort sett noe ned gjennom 1975, men tendensen mot slutten av året var uklar.

Konsumvareproduksjonen sett under ett endret seg gjennomgående svært lite også i 1975. Tekstilvareproduksjonen gikk ned utover vinteren og våren i fjor, men produksjonskurven flatet seg ut i løpet av sommeren og høsten. Produksjonen av klær gikk derimot sterkt ned gjennom hele annet halvår i fjor. Produksjonen av møbler etc. endret seg lite i første halvår i fjor, men viste stigning i annet halvår.

Forholdene på arbeidsmarkedet er fortsatt preget av svak etterspørsel etter arbeidskraft i forhold til tilbudet; Arbeidsdirektoratets stramhetsindikator var i 4. kvartal i fjor i gjennomsnitt 32, mot 66 i samme kvartal året før. - Arbeidsløsheten var i sterk oppgang i månedene omkring siste

årsskifte. Det sesongkorrigerede tallet på registrerte arbeidsledige har steget sterkt siden januar i fjor og lå i månedene omkring siste årsskifte på et uvanlig høyt nivå. Etter ukorrigerede tall var det ved utgangen av november, desember og januar registrert henholdsvis 24 100, 35 900 og 26 600 arbeidsløse. Dette er svært høye tall, men likevel ikke de høyeste i etterkrigstiden; i januar 1959 var det registrert hele 44 000 arbeidsløse. Det uvanlig høye tallet på arbeidsløse i desember 1975 henger i stor grad sammen med at det i forbindelse med julen ble gitt svært mange permisjoner; tallet på permitterte var ved utgangen av desember hele 8 300, dvs. langt fler enn i samme måned i fjor. Økingen var i stor grad et resultat av lettelser i reglene for utbetaling av arbeidsløshetsstønad ved kortvarige permisjoner. Arbeidsløshetsprosenten var ved utgangen av januar 2,0, mot 1,2 i samme måned året før. - Tallet på ledige plasser ligger fortsatt svært lavt. Pr. 31. januar var det registrert 24 400 flere arbeidsløse enn ledige plasser, mens det på samme tid i 1975 var 12 000 flere arbeidsløse enn ledige plasser. - I perioden november-januar ble hele 10 830 personer berørt av driftsinnskrenkninger, enten ved oppsigelse, permisjon eller reduksjon av arbeidstiden, mot bare 3 950 i samme tremånedersperiode ett år tidligere og 1 860 to år tidligere.

Arealet av bygg under arbeid, utenom landbruksbygg, lå ved utgangen av desember litt høyere enn ett år tidligere. Arealet av boliger under arbeid gikk noe opp, mens det for industribygg og undervisningsbygg lå en del lavere enn ett år tidligere. - Igangsettingen av nye bygg viste i de siste månedene av 1975 betydelig svakere nedgang enn sesongnormalt, og i 4. kvartal i fjor lå igangsatt areal atskillig høyere enn i samme kvartal ett år tidligere. Oppgangen var sterk både for industribygg og bygg i varehandel m.v., og den var betydelig også for boliger. Igangsettingen av nye undervisningsbygg gikk derimot ned fra 4. kvartal 1974 til 4. kvartal 1975. - Fullført byggeareal lå også en del høyere i 4. kvartal i fjor enn ett år tidligere. Stigningen omfattet alle hovedgruppene av bygg, og var særlig markert for undervisningsbygg.

Hovedinntrykket av ordrestatistikken for 4. kvartal i fjor er - for de industrigrupper ordrestatistikken dekker - at utenlandsetterspørselen til dels er i ferd med å ta seg opp, mens svikten i den innenlandske investeringsetterspørselen forsterker seg.

Verdien av ordretilgangen til primær metallindustri var forholdsvis lav også i 4. kvartal i fjor. Innenlandsordrene lå 13 prosent og eksportordrene 10 prosent lavere enn i samme kvartal i 1974.

Også i investeringsvareindustrien (utenom transportmiddelindustri) var ordretilgangen betydelig lavere enn ett år tidligere. Det var særlig innenlandsordrene som sviktet (-11 prosent), mens eksportordrene holdt seg bedre oppe (-4 prosent). En nærmere undersøkelse av ordretilgangen i de enkelte industrigruppene innenfor investeringsvareindustrien kan tyde på at utenlandsetterspørselen etter norske verkstedsprodukter utvikler seg gunstigere enn tallene for hele investeringsvareindustrien under ett gir inntrykk av. I metallvareindustrien lå ordretilgangen fra utlandet i 4. kvartal 12 prosent høyere enn ett år tidligere, mens inngangen av nye innenlandsordrer gikk ned med 15 prosent. I maskinindustrien gikk eksportordrene ubetydelig ned (1 prosent), mens tilgangen på nye ordrer fra innenlandske kunder lå 26 prosent under nivået ett år tidligere. Bare for elektriske apparater og materiell viste eksportordrene en svakere utvikling enn innenlandsordrene (henholdsvis -17 prosent og -1 prosent). Men tilgangen på nye eksportordrer lå uvanlig høyt i 4. kvartal 1974. Sammenlignet med to år tidligere viste eksportordrene i 4. kvartal i fjor en oppgang på 11 prosent, mens innenlandsordrene gikk litt ned.

Ellers viste kjemisk industri en gunstig utvikling i samlet ordretilgang fra 4. kvartal 1974 til 4. kvartal 1975. Det samme gjaldt tekstil- og bekledningsindustrien.

Verdien av de samlede ordreserver i metallindustri og verkstedsindustri (medregnet transportmiddelindustri) sett under ett fortsatte å gå ned både i 3. og 4. kvartal i fjor (med henholdsvis 3 prosent og 4 prosent), men nedgangen var markert svakere enn i de tre foregående kvartaler. Reserverne av eksportordrer gikk noe opp i 3. og 4. kvartal, etter til dels betydelig nedgang tidligere i 1975. Ved årets utgang lå de samlede ordreserverne 25 prosent lavere enn ett år tidligere og 30 prosent lavere enn to år tidligere.

Også undersøkelsen i november av industri- og gruvebedriftenes investeringsplaner tydet på at investeringsetterspørselen sviktet noe mot slutten av 1975. Likevel ble volumøkningen i brutto-investeringene fra 1974 til 1975 betydelig, også om investeringene i oljeutvinning ikke regnes med. Etter foreløpige nasjonalregnskapstall lå investeringene i industri, kraftforsyning og gruvedrift under ett (utenom oljeutvinning) 14 prosent høyere i 1975 enn i 1974 regnet i faste priser. Regnes oljeutvinning med var stigningen hele 19 prosent. Storparten av økingen - når en ser bort fra oljeutvinning - falt på kjemisk industri; for resten av industrien sett under ett var endringen liten.

De anslagene for investeringene i 1976 som industribedriftene gav i november i fjor pekte mot en betydelig svakere utvikling i volumet av industriinvesteringene (utenom oljeutvinning) fra 1975 til 1976 enn året før. Investeringene i kjemisk industri - som er preget av de store investeringene i oljetilknyttet industri - ventes å øke sterkt, men for resten av industrien sett under ett synes tallene å peke mot betydelig nedgang i 1976.

Etter de siste oppgavene over detaljomsetningen å dømme er konsumetterspørselen fortsatt i vekst; sesongkorrigerte månedstall for detaljomsetningsvolumet (se fig. 6) viste gjennomgående stigning gjennom hele 1975. Etter ukorrigerte tall lå detaljomsetningsvolumet 5 prosent høyere i 4. kvartal i fjor enn ett år tidligere. Regnet i verdi var stigningen særlig sterk for gruppen motorkjøretøyer og bensin. Også kjøp av møbler m.v. steg sterkt i verdi, mens omsetningen av næringsmidler og klær steg svakere enn gjennomsnittet. - Den kraftige stigningen i detaljomsetningen (sesongkorrigert) i de siste månedene av 1975 må ses på bakgrunn av redusert skattetrekk og indeksskompensasjon med virkning fra 1. november.

Konsumprisindeksen pr. 15. januar lå 9 prosent høyere enn ett år tidligere. Men stigningen var betydelig svakere i siste del av 12-månedersperioden enn i første del; i tidsrommet januar-juli 1975 steg totalindeksen med 5,6 prosent, mens stigningen fra juli i fjor til januar i år var 3,4 prosent. Den markerte nedgangen i stigningstakten i totalindeksen henger først og fremst sammen med indekssoppgjøret i jordbruket; en gruppering av tallmaterialet som samles inn til konsumprisindeksen etter leveringssektor viser at delindeksen for jordbruksvarer steg med hele 19,3 prosent fra januar til juli i fjor, mens denne delindeksen steg med bare 2,4 prosent fra juli i fjor til januar i år. Likevel bidrog innenlandske faktorer mest til stigningen i totalindeksen også i siste del av 12-månedersperioden; andre norsk-produserte konsumvarer enn jordbruksvarer steg i pris med 4,6 prosent fra juli i fjor til januar i år, altså klart sterkere enn totalindeksen, mens delindeksen for importerte konsumvarer bare økte med 2,6 prosent, dvs. betydelig svakere enn totalindeksen.

Etter de siste oppgavene over utenrikshandelen lå verdien av vareeksporten, medregnet nye skip, hele 21 prosent høyere i tremånedersperioden november-januar enn i samme periode ett år tidligere. Regnet uten skip var økingen vel 18 prosent. Den sterke eksportframgangen må ses på bakgrunn av opptrappingen av oljeproduksjonen i Nordsjøen; regnet uten olje, skip og boreplattformer lå eksportverdien litt lavere i november-januar enn i samme periode ett år tidligere. Den sesongkorrigerte verdien av vareeksporten regnet uten skip, oljeplattformer og olje (se fig. 7) passerte et bunnpunkt på forsommeren i fjor og har senere gjennomgående vist svak oppgang. Et kraftig utslag oppover i november var i betydelig grad tilfeldig betinget; blant annet ble tallene påvirket av store skipninger av aluminium til China i denne måneden. Mer detaljerte oppgaver (ukorrigert) over eksportverdien i 4. kvartal i fjor viser svært sterk nedgang fra samme kvartal året før både for treforedlingsprodukter og kjemiske produkter. Også eksporten av ikke-jernholdige metaller lå for kvartalet under ett en del lavere enn ett år tidligere, men nedgangen var langt mer moderat enn tidligere på året. Eksporten av fisk og fiskehermetikk lå derimot både i 3. og 4. kvartal i fjor betydelig høyere enn ett år tidligere. - Regnet i volum lå samlet vareeksport (uten skip, men med råolje) 9,4 prosent høyere i 4. kvartal i fjor enn i samme kvartal i 1974. Prisindeksen økte i samme tidsrom med 8,1 prosent. Etter sesongkorrigerte oppgaver gikk eksportvolumet (inkl. plattformer og råolje) betydelig ned gjennom 2. halvår 1974. Fra 4. kvartal samme år til 2. kvartal i fjor endret det seg lite, men steg sterkt fra 2. til 3. kvartal. I årets siste kvartal falt det noe tilbake igjen, men lå fortsatt klart over det forrige toppnivået i 2. halvår 1973 og 1. halvår 1974.

Verdien av vareimporten (uten skip) var i november-januar 11 prosent høyere enn i samme periode ett år tidligere. Den sesongkorrigerte verdien av vareimporten (uten skip og boreplattformer) endret seg lite fra sommeren 1974 til sommeren 1975, men tok til å stige sterkt fra høsten av. - Regnet i volum lå vareimporten vel 3 prosent høyere i 4. kvartal i fjor enn i samme kvartal i 1974. Prisindeksen gikk i samme tidsrom opp med 4 prosent. Etter sesongkorrigerte oppgaver viste importvolumet sterk stigning fra sommeren 1972 til sommeren 1974, men har siden ikke vist noen klar og varig tendens verken til opp- eller nedgang.

Konjunkturindikatorer for Norge

Diagram 1. Produksjonsindeks for bergverksdrift, industri og kraftforsyning, sesongkorrigert. 1970 = 100.

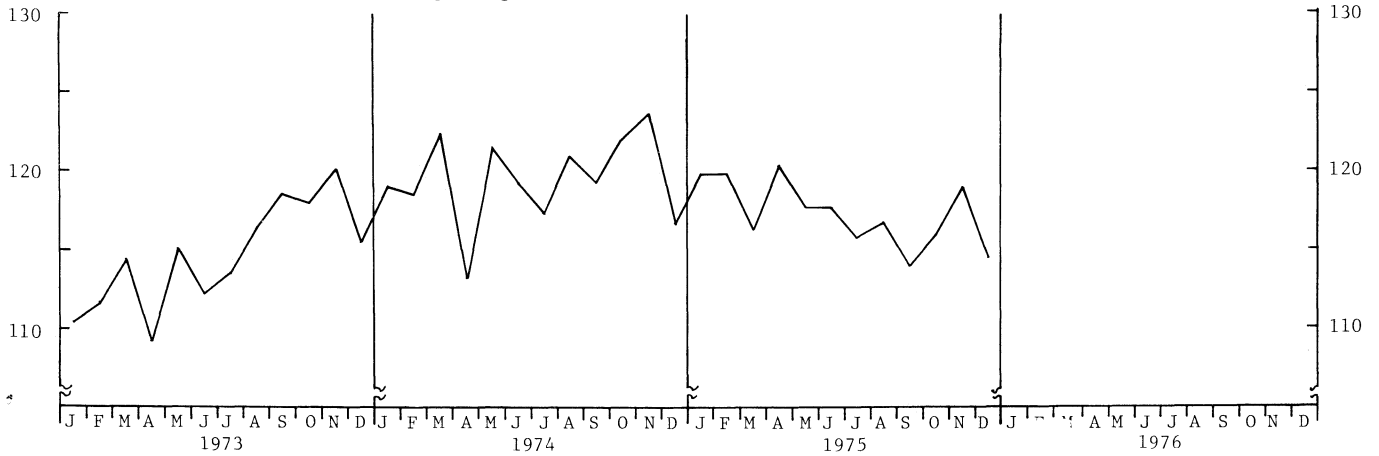
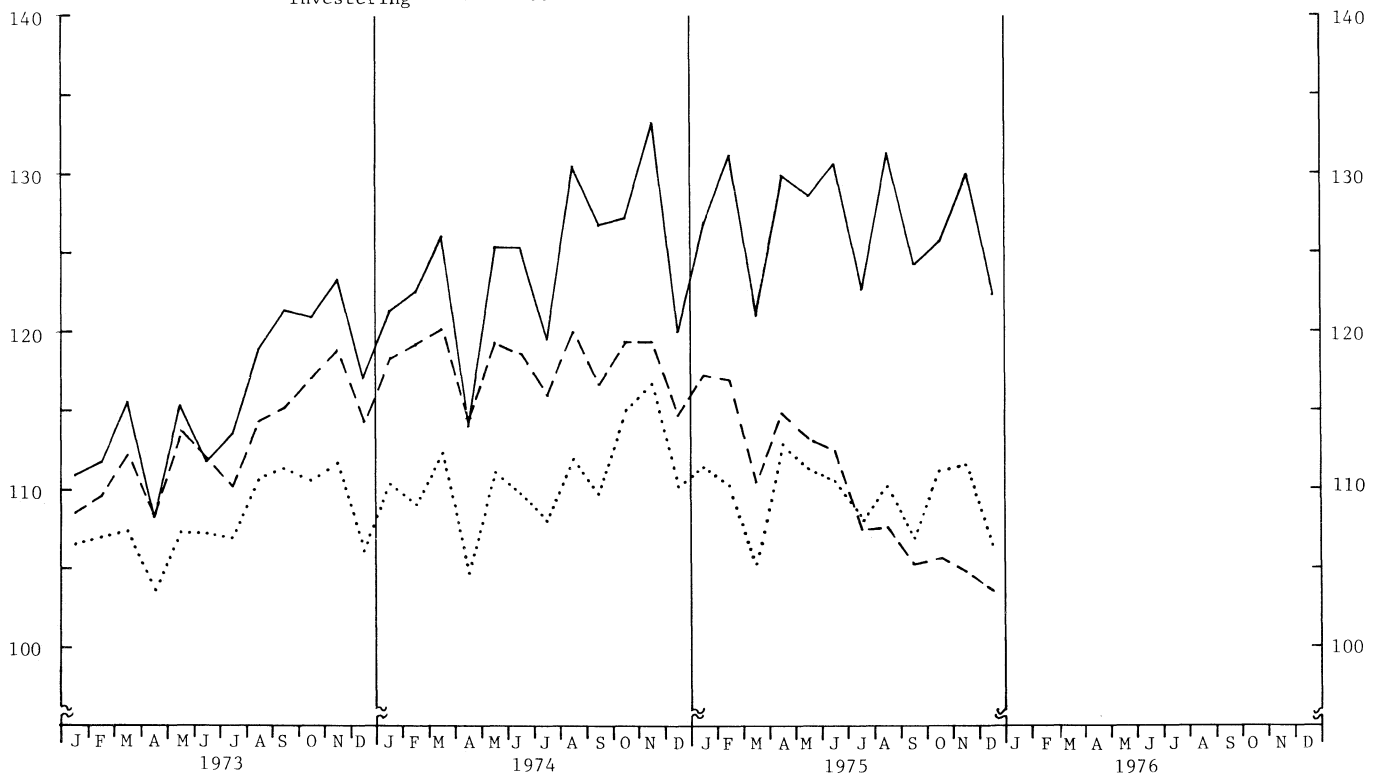

Diagram 2. Produksjonsindeks for bergverksdrift, industri og kraftforsyning etter anvendelse. Sesongkorrigert. 1970 = 100.

For eksport - - - - -
 " konsum
 " investering ————

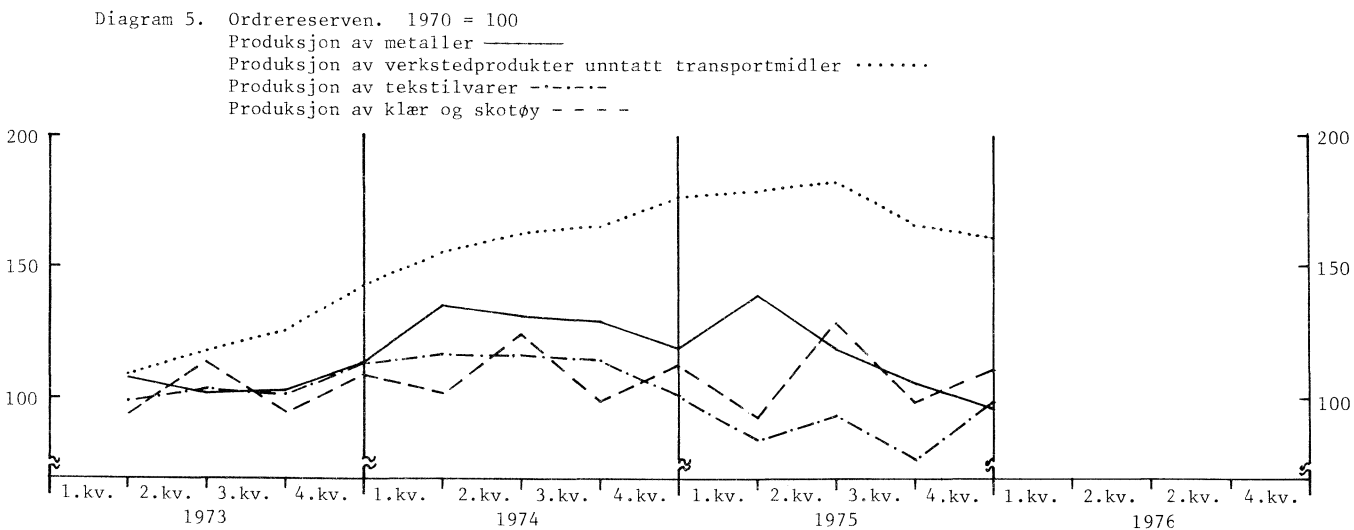
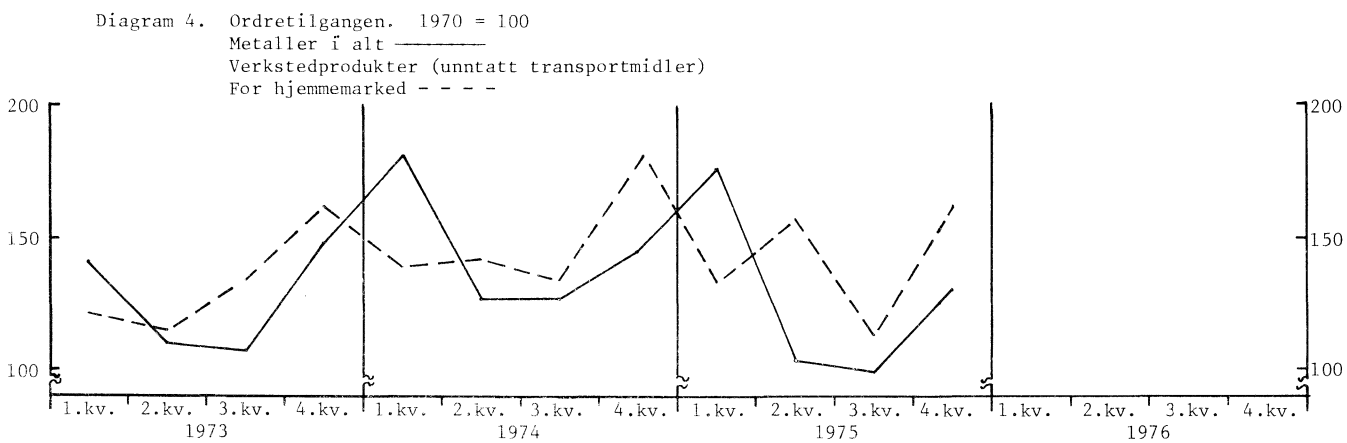
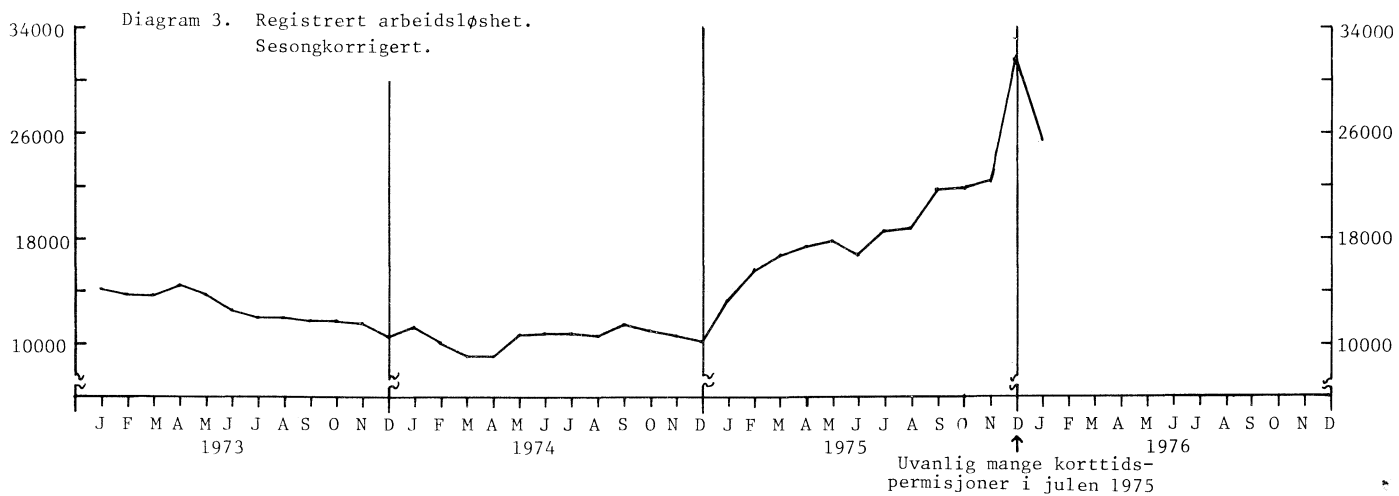

Diagram 8. Bygg satt i gang, 1 000 m²
 3 måneders bevegelig gjennomsnitt
 1974 = - - - -
 1975 = ————

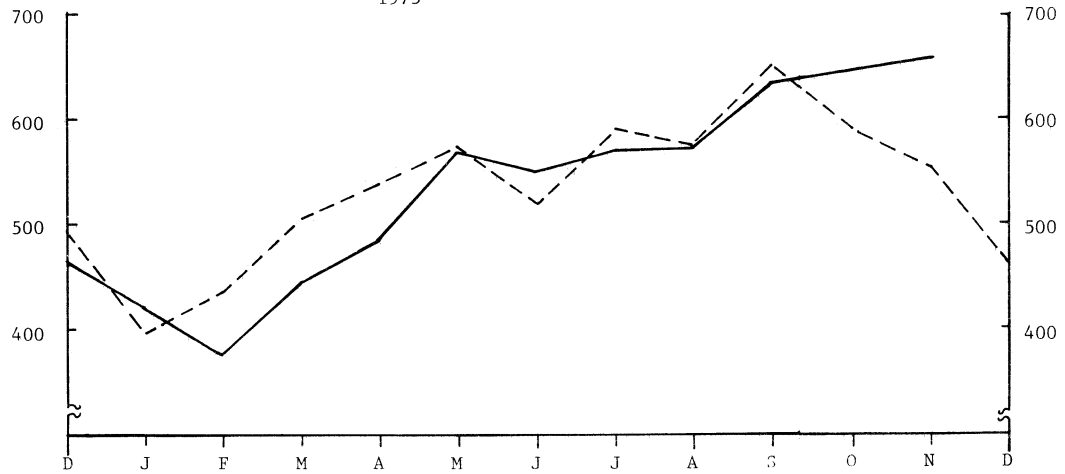

Diagram 9. Bygg i arbeid, 1 000 m²
 I alt ————
 Boliger - - - -

